Skatteutskottets betänkande

1978/79:34

med anledning av propositionen 1978/79:44 såvitt avser förslag till ny jordbruksbokföringslag m. m., jämte motioner

Propositionen

Regeringen (budgetdepartementet) föreslår i propositionen 1978/79:44 att riksdagen antar vid propositionen fogade förslag till

1. jordbruksbokföringslag
2. lag om ändring i bokföringslagen (1976:125)
3. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)
4. lag om ändring i förordningen (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen.

Förslaget till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623) behandlas i detta betänkande endast såvitt avser ändring av 56 §. Övriga i propositionen framlagda författningsförslag har behandlats i utskottets betänkande SkU 1978/79:21.

Propositionen innehåller i nu aktuella delar förslag till en ny jordbruksbokföringslag. Lagen är avsedd för enskild person som driver jordbruk eller skogsbruk, dvs. samma kategorier näringsidkare som omfattas av den nu gällande jordbruksbokföringslagen. Redovisningen enligt jordbruksbokföringslagen är avsedd att tjäna som underlag för taxeringen. Detta har påverkat utformningen av åtskilliga bestämmelser. I övrigt är regelsystemet i huvudsak uppbyggt enligt samma mönster som i den nya bokföringslagen. Det innebär att lagen ger utförliga bestämmelser om både löpande bokföring och årsbokslut. Bestämmelserna om årsbokslut behöver dock inte tillämpas om den årliga bruttoomsättningssumman normalt understiger 20 basbelopp. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.

De nu ifrågavarande författningsförslagen har – med den ändring som föranleds av att taxeringslagen till viss del redan behandlats – följande lydelse.

1 Förslag till Jordbruksbokföringslag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Enskild person som äger eller brukar jordbruksfastighet är skyldig att som underlag för taxeringen föra räkenskaper för inkomsten från fastigheten på sätt nedan sägs. Detsamma gäller dödsbo som äger eller brukar jordbruksfastighet.

Bestämmelserna i 9-15 §§ behöver ej tillämpas av näringsidkare i vars verksamhet den årliga bruttoomsättningssumman normalt understiger ett gränsbelopp som motsvarar 20 gånger det enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret.

Skyldigheten att föra räkenskaper enligt denna lag skall vid tillämpning av annan lag icke anses innebära att näringsidkaren är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125).

2 § Redovisningsskyldigheten skall fullgöras på sätt som – med iakttagande av vad som är allmänt brukligt inom jordbruks- och skogsbruksnäringarna – överensstämmer med god redovisningssed. Regeringen eller efter regeringens bemyndigande riksskatteverket meddelar anvisningar för hur redovisningsskyldigheten skall fullgöras.

Redovisningsskyldigheten innefattar att

1. till upplysning om verksamhetens förlopp löpande bokföra uppkomna affärshändelser samt i samband härmed tillse att verifikationer finns till alla bokföringsposter,

2. med undantag i fall varom föreskrivs i 1 § andra stycket till upplysning om verksamhetens ekonomiska resultat och ställning vid räkenskapsårets utgång avsluta räkenskaperna med årsbokslut,

3. arkivera verifikationer, bokföringsböcker och annat räkenskapsmaterial.

Löpande bokföring

3 § I bokföringen skall som affärshändelser löpande noteras alla förändringar i förmögenhetens storlek och sammansättning såsom in- och utbetalningar i jordbruket, dess binäringar och skogsbruket samt i verksamheten uppkomna fordringar och skulder. Som affärshändelse räknas också näringsidkarens tillskott till och uttag ur verksamheten av pengar, varor eller annat. Vid räkenskapsårets utgång skall bokföringen härutöver tillföras fordrings- och skuldposter som behövs för att bestämma de intäkter och kostnader som rätteligen hör till räkenskapsåret.

4 § Bokföringen skall för varje affärshändelse grundas på handling som härrör från affärshändelsen eller särskilt upprättas med uppgifter om denna (verifikation). Har näringsidkaren tagit emot handling om affärshändelsen, skall denna handling användas som verifikation. Om det är påkallat med hänsyn till arten av mottagen handling, får bokföringen i stället grundas på särskilt upprättad hänvisningsverifikation.

Verifikation skall på varaktigt sätt innehålla uppgifter om när den upprättats, när affärshändelsen inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller, vilken motpart den berör samt, i förekommande fall, vilka handlingar som legat till grund för affärshändelsen och var originalhandling förvaras.

För likartade affärshändelser får gemensam verifikation användas, om den innehåller eller hänvisar till uppgifter enligt andra stycket i fråga om de affärshändelser som verifikationen omfattar. Gemensam verifikation får även användas för inbetalningarna under en dag vid kontant försäljning av varor och tjänster, om försäljningen sker under sådana förhållanden att enskild verifikation med uppgifter enligt andra stycket ej kan upprättas utan svårighet. I sådant fall får gemensam verifikation utgöras av kontrollremsa från kassaapparat, kassarapport eller annan handling som anger summan av erhållna betalningar.

Verifikationerna skall på varaktigt sätt vara försedda med verifikationsnummer eller andra identifieringstecken och i övrigt erforderliga uppgifter så att sambandet mellan verifikation och bokförd post utan svårighet kan fastställas. Verifikationerna skall både före och efter bokföring förvaras ordnade på betryggande och överskådligt sätt. Sker rättelse i verifikation, skall anges när rättelsen skett och vem som företagit den.

5 § Bokföringen skall ske på varaktigt sätt i ett ordnat och betryggande system av böcker, kort, lösblad eller andra hjälpmedel. Vad som bokförts får ej utplånas eller göras oläsligt.

Vid rättelse av felförd post skall anges när rättelsen skett och vem som företagit den. Sker rättelsen genom särskild rättelsepost, skall verifikation om rättelsen upprättas. Samtidigt skall genom anteckning på den tidigare verifikationen eller på annat sätt säkerställas att man vid granskning av den tidigare bokförda posten utan svårighet kan få kännedom om rättelsen.

6 § Affärshändelserna skall bokföras i kronologisk ordning post för post efter verifikationsnummer eller andra identifieringstecken som åsatts verifikationerna (grundbokföring). Verifikationer, som avser likartade affärshändelser, får bokföras i sammandrag i en post, om det utan svårighet kan klarläggas vilka affärshändelser som ingår i sådan post.

Kontanta in- och utbetalningar skall bokföras senast påföljande arbetsdag (kassabokföring). Övriga affärshändelser skall bokföras så snart det kan ske. I fråga om fordringar och skulder gäller att de skall bokföras så snart det kan ske sedan faktura eller annan handling, som tillkännager anspråk på vederlag,

utfärdats eller mottagits eller sådan handling bort föreligga enligt god affärssed.

Bokföringen av fordringar och skulder får dock dröja tills betalning sker. Som förutsättning härför gäller att verifikationerna för obetalda fordringar och skulder ordnas och förvaras för sig så att betryggande överblick fortlöpande finns över dem. Vid räkenskapsårets utgång skall dock samtliga då obetalda fordringar och skulder bokföras.

7 § Affärshändelserna skall bokföras i systematisk ordning så att bokföringen gör det möjligt att överblicka verksamhetens gång och dess resultat och ställning (huvudbokföring). Huvudbokföringen kan vara förenad med grundbokföringen.

Konton över tillgångar och skulder, vilka i huvudbokföringen förs i sammandrag, skall ytterligare specificeras i sidoordnad redovisning i den mån det behövs för att ge tillfredsställande överblick och kontroll.

Huvudbokföringen skall hållas aktuell och avstämmas efter vad som med hänsyn till verksamhetens förhållanden överensstämmer med god redovisningssed.

8 § Räkenskapsåret skall omfatta tolv månader. Annat räkenskapsår än kalenderår (brutet räkenskapsår) skall omfatta tiden den 1 maj - den 30 april, den 1 juli - den 30 juni eller den 1 september - den 31 augusti.

När redovisningsskyldighet inträder eller räkenskapsåret läggs om, får räkenskapsåret avse kortare tid än tolv månader eller utsträckas att omfatta högst aderton månader. Avkortning av räkenskapsåret får också göras om redovisningsskyldigheten upphör.

Tillämpas brutet räkenskapsår, får omläggning av räkenskapsåret ske till kalenderår. I annat fall får omläggning av räkenskapsåret ej ske med mindre tillstånd därtill ges av länsstyrelsen.

Den som är skyldig att föra räkenskaper i fråga om flera verksamheter av sådant slag som avses i denna lag eller som samtidigt med skyldighet att föra räkenskaper för sådan verksamhet är bokföringsskyldig för annan näringsverksamhet skall använda samma räkenskapsår för de olika verksamheterna. Föreligger synnerliga skäl, kan riksskatteverket medge undantag härifrån. För att få samma räkenskapsår för flera verksamheter får omläggning av räkenskapsår ske utan särskilt tillstånd.

Årsbokslut

9 § För varje räkenskapsår skall den löpande bokföringen avslutas med ett årsbokslut. Detta består av resultaträkning och balansräkning. Till dessa kan bilagor upprättas. Årsbokslutet och därtill hörande bilagor skall avfattas på svenska i vanlig läsbar form.

När redovisningsskyldigheten inträder eller när grunden för sådan skyldighet ändras, skall balansräkning också utan dröjsmål uppgöras.

10 § Med anläggningstillgång förstås tillgång, som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten. Med omsättningstillgång förstås annan tillgång. Djur är att anse som omsättningstillgång.

Med en tillgångs anskaffningsvärde förstås, med nedan angivna undantag, utgiften för dess förvärv eller tillverkning och med återanskaffningsvärde motsvarande utgift om anskaffning skulle ske vid räkenskapsårets utgång (balansdagen).

Med anskaffningsvärde för djur förstås av riksskatteverket fastställt värde eller, om dylikt värde ej fastställts, allmänna saluvärdet. För driftbyggnad och inventarier, som anskaffats före övergång till bokföringsmässig redovisning, förstås med anskaffningsvärde det ingångsvärde som fastställts vid övergången till sådan redovisning. För tillgång, som efter övergången förvärvats på annat sätt än genom köp, byte eller därmed jämförligt fång, förstås med anskaffningsvärde det anskaffningsvärde (avskrivningsunderlag) som enligt kommunalskattelagens (1928:370) regler beräknas vid förvärvet.

11 § Omsättningstillgång tages upp till högst anskaffningsvärdet. Djur, jordbruks- och skogsprodukter samt annat varulager får icke upptagas till lägre värde än som överensstämmer med de vid taxeringen gällande lägsta värdena.

Om varulager upptages till lägre värde än anskaffningsvärdet eller, i fråga om andra inköpta varor än djur, anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet i förekommande fall med avdrag för inkurans, skall skillnaden upptagas som lagerreserv.

12 § Anläggningstillgång tages upp till högst anskaffningsvärdet. Fast egendom, som åsätts taxeringsvärde, får dock upptagas till detta värde även om taxeringsvärdet överstiger anskaffningsvärdet. I anskaffningsvärdet får inräknas utgifter för värdehöjande förbättringar av tillgången, vilka nedlagts under räkenskapsåret eller balanserats från tidigare räkenskapsår. Om anläggningstillgång upptages till högre värde än det, vartill den är uppförd i närmast föregående balansräkning med tillägg för utgifter för värdehöjande förbättring av tillgången under räkenskapsåret, skall anges med vilket belopp höjning skett.

13 § Fordran som är osäker, tages upp till belopp, varmed den beräknas inflyta. Värdelös fordran får ej tagas upp som tillgång.

14 § Resultaträkningen skall i sammandrag redovisa samtliga intäkter och kostnader i verksamheten under räkenskapsåret samt lämna en med hänsyn till verksamhetens förhållanden tillfredsställande redovisning för hur räkenskapsårets resultat uppkommit.

För resultaträkningen används med de avvikelser som betingas av verksamhetens art och omfattning nedan intagna schema. Kompletterande poster ges beteckningar som tydligt anger vad som ingår i posten. Annan

uppställningsform får användas om den uppfyller de krav som anges i första stycket.

Verksamhetens intäkter
Försäljningssumman växtprodukter
djur och djurprodukter
skogsprodukter
Övriga intäkter
– Verksamhetens kostnader
Resultat före avskrivningar

– Avskrivningar
Resultat efter avskrivningar

+ Finansiella intäkter
Utdelning på aktier och andelar
Ränteintäkter
– Finansiella kostnader
Räntekostnader
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader

+ Extraordinära intäkter
– Extraordinära kostnader
Resultat före bokslutsdispositioner

± Bokslutsdispositioner
Förändringar i lagerreserv
Förändringar i investeringsfonder
Övriga bokslutsdispositioner, var för sig
Redovisat årsresultat

Vinster och förluster på avyttring av anläggningstillgångar samt avskrivningar och nedskrivningar på sådana tillgångar skall fördelas på samma sätt som motsvarande tillgångar i balansräkningen. Extraordinära intäkter och kostnader skall specificeras till sin art.

15 § Balansräkningen skall i sammandrag redovisa verksamhetens tillgångar och skulder samt eget kapital i verksamheten på balansdagen.

För balansräkningen används med de avvikelser som betingas av verksamhetens art och omfattning nedan intagna schema eller annan uppställningsform som ger en likvärdig överblick över verksamhetens ställning.

I schemat angivna poster skall upptagas var för sig. Kompletterande poster ges beteckningar som tydligt anger vad som ingår i posten. För varje sammandragen post i balansräkningen skall i specificerad bilaga upptagas de belopp som ingår i posten, om icke postens sammansättning klart framgår av bokföringen i övrigt.

A Tillgångar
I Omsättningstillgångar
1. Kassa- och banktillgodohavanden
2. Aktier och andra andelar
3. Obligationer och andra värdepapper
4. Växelfordringar
5. Kundfordringar
6. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter
7. Övriga fordringar
8. Lager av
Djur
Produkter och förnödenheter
9. Förskott till leverantörer
II Skogskonto och liknande konton, var för sig
III Anläggningstillgångar
1. Insatser i ekonomiska föreningar
2. Lösa inventarier
3. Markinventarier
4. Byggnadsinventarier
5. Driftbyggnader
6. Olika slag av markanläggningar
7. Övriga anläggningstillgångar
B Skulder och eget kapital
I Kortfristiga skulder
1. Växelskulder
2. Leverantörsskulder
3. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
4. Övriga kortfristiga skulder
5. Förskott från kunder
II Långfristiga skulder
1. Avsatt till pensioner
2. Andra långfristiga skulder
III Obeskattade reserver
1. Lagerreserv
2. Investeringsfonder
3. Övriga obeskattade reserver, var för sig
IV Eget kapital, med angivande av ingående belopp, insättningar eller uttag under räkenskapsåret, redovisat årsresultat samt utgående belopp

Övriga bestämmelser

16 § Om det behövs för att ge en överblick över tillämpat bokföringssystem, skall beskrivning upprättas över bokföringens organisation och uppbyggnad, över använda hjälpmedel och deras funktion samt över bokföringens konton och deras användning (kontoplan).

Används automatisk databehandling i bokföringssystemet, skall beskrivning enligt första stycket kompletteras med systemdokumentation och behandlingshistorik i den mån det behövs för att man utan svårighet i efterhand skall kunna följa och kontrollera de enskilda posternas behandling och företagna bearbetningar inom systemet.

All beskrivning och dokumentation som avses i första och andra styckena är räkenskapsmaterial.

17 § Verifikationer, bokföringsböcker och annat räkenskapsmaterial kan utgöras av

1. material i vanlig läsbar form,
2. film eller annat material med registreringar i mikroskrift som kan läsas med förstoringshjälpmedel,
3. hålkort, hålremsa, magnetband eller annat material med registreringar som genom omedelbar utskrift kan tagas fram i form som avses i 1 och 2.

Material som avses i första stycket 3 får ej användas för sammanfattningar av huvudbokföringen eller samtidigt för både verifikationer och grundbokföring.

Material som avses i första stycket 2 och 3 får användas endast om det kan anses säkerställt, att registreringarna är varaktiga, att registrerade uppgifter är lätt åtkomliga samt att materialet bevaras på betryggande sätt.

18 § Allt räkenskapsmaterial skall bevaras i ordnat skick inom landet under minst tio år från utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Vad nu sagts gäller också avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa verksamhetens ekonomiska förhållanden.

Skyldighet att som räkenskapsmaterial bevara material enligt 17 § första stycket 3 upphör, om registrerade uppgifter på betryggande sätt förs över till vanlig läsbar form eller till film eller annat material med registreringar i mikroskrift som kan läsas med förstoringshjälpmedel.

Om särskilda skäl föreligger, får länsstyrelsen för visst fall tillåta, att räkenskapsmaterial i vanlig läsbar form förstörs före utgången av den i första stycket angivna tiden. Materialet skall därvid under betryggande former mikrofilmas eller kopieras på likvärdigt sätt. Kopiorna skall ordnas så att sökta uppgifter lätt kan återfinnas och läsas samt bevaras under den tid som återstår av den i första stycket angivna tiden.

19 § Mot myndighets beslut enligt denna lag förs talan hos regeringen genom besvär.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Länsstyrelsen får dock före nämnda dag pröva ansökan om tillstånd enligt 8 § tredje stycket eller 18 § tredje stycket, såvitt avser tid efter utgången av år 1979. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning på medgivande enligt 8 § fjärde stycket.

2. Genom lagen upphävs jordbruksbokföringslagen (1951:793). Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

3. Den som är redovisningsskyldig enligt den äldre lagen får för räkenskapsår som börjat före den nya lagens ikraftträdande fullgöra sin skyldighet i enlighet med den äldre lagen.

4. Tillämpas räkenskapsår som avviker från 8 § första stycket, skall det räkenskapsår som börjar löpa närmast efter lagens ikraftträdande avkortas eller förlängas så att därefter följande räkenskapsår kommer att överensstämma med föreskrifterna i nämnda paragraf.

2 Förslag till
Lag om ändring i bokföringslagen (1976:125)

Härigenom föreskrivs att 1 § bokföringslagen (1976:125) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
Näringsidkare är bokföringsskyldig enligt denna lag. Detsamma gäller aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening, även om bolaget eller föreningen ej utövar näringsverksamhet.	
Enskild person som driver jordbruk eller skogsbruk är ej *på grund därav* bokföringsskyldig enligt denna lag. Hyr enskild person ut byggnad eller del av byggnad föreligger bokföringsplikt på grund därav endast om verksamheten är att anse som hotell- eller pensionatrörelse eller omfattar mer än två lägenheter som regelmässigt uthyres och ej utgör del av egen bostad.	*Den som är skyldig att för inkomst av jordbruksfastighet föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1978:000)* är ej bokföringsskyldig *för inkomsten* enligt denna lag. Hyr enskild person, *dödsbo, stiftelse eller ideell förening* ut byggnad eller del av byggnad föreligger bokföringsplikt på grund därav endast om verksamheten är att anse som hotell- eller pensionatrörelse eller omfattar mer än två lägenheter som regelmässigt uthyres och ej utgör del av egen bostad.
Staten, kommun, landstingskommun, kommunalförbund, församling och kyrklig samfällighet är ej bokföringsskyldiga enligt denna lag.	
Bestämmelserna i 11 och 13–21 §§ *äger* ej *tillämpning på enskild* näringsidkare *som driver sin verksamhet utan biträde av flera än två årsanställda personer och i vars rörelse den årliga bruttoomsättningssumman understiger 200 000 kronor.*	Bestämmelserna i 11 och 13–21 §§ *behöver* ej *tillämpas av* näringsidkare *i vars verksamhet den årliga bruttoomsättningssumman normalt understiger ett gränsbelopp som motsvarar 20 gånger det enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

[1] Senaste lydelse 1976:991.

3 Förslag till Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs att 56 § 1 mom. taxeringslagen (1956:623)[1] skall nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
56 §	
1 mom.[2] För kontroll av att deklarations- och uppgiftsskyldighet enligt denna lag riktigt och fullständigt fullgjorts eller för att eljest bereda beskattningsmyndighet upplysning till ledning vid beslut om taxering eller eftertaxering må *taxeringsrevision* äga rum hos envar deklarations- eller uppgiftsskyldig, dock att sådan revision ej må äga rum hos myndighet eller annat organ, som avses i 46 § första stycket.	
Taxeringsrevision må jämväl verkställas hos den som bedriver förmedlingsverksamhet eller annan verksamhet av sådan beskaffenhet, att uppgifter av betydelse för taxeringskontrollen kunna hämtas ur anteckningar eller andra handlingar, som föras vid verksamhetens bedrivande.	
Vid taxeringsrevision må granskning ske av räkenskaper och anteckningar med därtill hörande verifikationer ävensom av korrespondens, protokoll och andra handlingar rörande verksamheten.	
Taxeringsrevision får verkställas för kontroll även av det löpande beskattningsårets räkenskaper och handlingar.	
Vid taxeringsrevision hos *bokföringspliktig* skattskyldig må även verkställas kassainventering och granskning av varulager samt maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier.	Vid taxeringsrevision hos skattskyldig *som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125) eller skyldig att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1978:000)* må även verkställas kassainventering och granskning av varulager samt maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

[1] Lagen omtryckt 1971:399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:733.
[2] Senaste lydelse 1974:773.

4 Förslag till Lag om ändring i förordningen (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen

Härigenom föreskrivs att rubriken till förordningen (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen samt 1 § förordningen skall ha nedan angivna lydelse.

Lag om inventering av varulager för inkomsttaxeringen

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Skattskyldig, som är *pliktig föra handelsböcker*, skall i inventariet för varje i lagret ingående post av tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse, angiva anskaffningsvärdet eller dagspriset å balansdagen (återanskaffningsvärdet); dock att skattskyldig som så önskar i stället må angiva utförsäljningspriset, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet kan på godtagbart sätt framräknas med utgångspunkt från det sålunda angivna priset.	Skattskyldig, som är *bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125)*, skall i inventariet för varje i lagret ingående post av tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse, angiva anskaffningsvärdet eller dagspriset å balansdagen (återanskaffningsvärdet); dock att skattskyldig som så önskar i stället må angiva utförsäljningspriset, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet kan på godtagbart sätt framräknas med utgångspunkt från det sålunda angivna priset.

Tillämpar skattskyldig regelmässigt annan tillförlitlig värderingsmetod än i första stycket sägs, må den skattskyldige angiva värdena enligt nämnda metod, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet å inneliggande varulager kan på tillförlitligt sätt framräknas med utgångspunkt från de i inventariet angivna värdena.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Motionerna

I detta sammanhang behandlas

dels de med anledning av prop. 1978/79:44 väckta motionerna

1978/79:54 av Johan Olsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att gränsen för befrielse från upprättande av årsbokslut för jordbrukare sätts vid 25 basbelopp,
2. att bokföringslagen ändras så att gränsen för befrielse från upprättande av årsbokslut jämställs med den gräns som kommer att gälla i den nya jordbruksbokföringslagen,
3. att hos regeringen begära att en kommitté tillsätts med uppgift att se över bokföringslagen och bokföringsnämndens arbete i enlighet med vad som anförts i motionen;

1978/79:65 av Rune Torwald (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att de i propositionen föreslagna reglerna skall tillämpas fr. o. m. 1980 års taxering även för näringsidkare med kalenderår som bokföringsår;

1978/79:160 av Erik Wärnberg m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att bestämmelserna i 9–15 §§ i den föreslagna jordbruksbokföringslagen ej behöver tillämpas av näringsidkare i vars verksamhet den årliga bruttoomsättningen normalt understiger ett gränsbelopp som motsvarar 10 gånger det enligt lagen om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret,
2. att jordbrukares förmåner av det nya socialförsäkringsskyddet endast är skattefria i den mån försäkringen inte är förmånligare än den kollektiva grupplivförsäkringen för statliga befattningshavare.

dels den vid riksmötet 1977/78 väckta motionen

1977/78:964 av Karl-Eric Norrby (c) och Bertil Jonasson (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om förslag till bestämmelser angående bokföringsmässig redovisning för jordbrukare som medger undantag för de i motionen angivna kategorierna.

Yrkandet 3 i motionen 1978/79:54 har överlämnats till lagutskottet och behandlas av detta utskott, medan yrkandet 2 i motionen 1978/79:160 behandlats av skatteutskottet i betänkandet SkU 1978/79:21.

Yttrande

Av lagutskottet avgivet yttrande har fogats som bilaga till betänkandet.

Utskottet

Propositionen innehåller i de delar som behandlas i förevarande betänkande förslag till ny jordbruksbokföringslag. Denna skall ersätta den nu gällande jordbruksbokföringslagen av 1951, vilken i allt väsentligt bygger på de regler som tidigare gällde för handelsbokföringen enligt 1929 års bokföringslag. Den nya lagen är avsedd för enskild person och dödsbo som äger eller brukar jordbruksfastighet och skall vara tillämplig även i det fallet att verksamheten bedrivs gemensamt av två makar. Jordbruk som drivs i andra former omfattas redan nu av den allmänna bokföringslagen.

Lagförslaget bygger på betänkandet (Ds B 1977:8) En ny jordbruksbokföringslag av utredningen om bokföringen inom jordbruket och är så utformat, att det i första hand tillgodoser de krav som från taxeringsmässiga utgångspunkter kan ställas på ett redovisningssystem inom jordbruks- och skogsbruksnäringarna. Det knyter emellertid i betydande utsträckning an till vad som gäller enligt den av riksdagen år 1976 antagna bokföringslagen (1976:125). Vid remissbehandlingen av utredningens förslag har från åtskilliga håll uttalats den uppfattningen att det inte finns skäl att reglera bokföringsskyldigheten inom jord- och skogsbruket i en särskild lag. Departementschefen har emellertid ansett sig böra godta utredningens förslag med hänsyn bl. a. till de speciella driftsförhållandena inom dessa båda näringsgrenar och till att borgenärsintresset här inte gör sig gällande på samma sätt som på andra områden.

Den nuvarande redovisningsskyldigheten för jordbrukare är som tidigare nämnts utformad med utgångspunkt i bestämmelser från 1929. Som lagutskottet framhåller i sitt yttrande till skatteutskottet finns det därför ett behov av ett modernare system för redovisningen. När det gäller formen för skyldigheten att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen vill utskottet erinra om att sådan skyldighet av ålder inte medfört de civilrättsliga verkningar som följer av redovisningsskyldighet enligt allmän bokföringslag. Dess syfte har i första hand varit att tillgodose taxeringsmässiga aspekter. Mot bakgrund härav och av vad departementschefen i övrigt anfört anser utskottet sig böra – i likhet med lagutskottet – godta att de nya reglerna om redovisningsplikt sammanförs i en särskild lag.

Enligt propositionen skall för varje räkenskapsår den löpande bokföringen avslutas med ett årsbokslut bestående av resultat- och balansräkning. I syfte att undanta mindre näringsidkare från skyldigheten att upprätta årsbokslut har föreslagits en undantagsbestämmelse, enligt vilken sådan skyldighet skall inträda först då den årliga bruttoomsättningssumman i verksamheten överstiger 20 basbelopp. Motsvarande bestämmelse har intagits i förslaget till ändring av bokföringslagen.

I motionen 1978/79:54 av Johan Olsson m. fl. begär motionärerna att gränsen för befrielse från skyldighet att upprätta årsbokslut höjs till 25 basbelopp enligt såväl jordbruksbokförings- som bokföringslagen. Motionä-

rerna menar att flertalet familjejordbruk härigenom skulle slippa kravet på att upprätta årsbokslut. Motionärerna i motionen 1978/79:160, Erik Wärnberg m. fl., anser däremot att undantagsregeln är för vidsträckt och yrkar att gränsen sätts vid 10 basbelopp för den som äger och brukar jordbruksfastighet.

Gränsen för skyldighet att upprätta årsbokslut kommer med nuvarande basbelopp om 13 100 kr. att uppgå till 262 000 kr. Ett bifall till yrkandet i motionen 1978/79:54 skulle innebära att gränsen sattes vid 327 500 kr., medan gränsen vid ett bifall till yrkandet i motionen 1978/79:160 skulle ligga så lågt som vid 131 000 kr. Av dessa tre gränsvärden anser utskottet sig böra välja det som föreslås i propositionen och som också förordas av lagutskottet. Utskottet har härvid beaktat att gränsvärdet i vissa fall skall kunna överskridas utan att detta medför skyldighet att upprätta årsbokslut och att vissa poster som ligger utanför räkenskaperna men som skall behandlas som intäkter i skattehänseende – exempelvis värdet av bostadsförmån och av bilförmån – inte omfattas av bruttoomsättningssumman och alltså inte påverkar skyldigheten att upprätta årsbokslut. Som departementschefen anfört torde med propositionens förslag endast en mindre del av näringsidkarna inom jord- och skogsbruk komma att omfattas av årsbokslutsbestämmelserna, medan antalet sådana näringsidkare vid ett bifall till motionen 1978/79:160 kan beräknas bli betydande, vilket enligt utskottets mening skulle vara till nackdel för såväl berörda skattskyldiga som skattemyndigheterna. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 1978/79:54 yrkandena 1 och 2 och motionen 1978/79:160 yrkandet 1.

I motionen 1978/79:65 framhåller Rune Torwald att det förhållandet att de nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 1980 innebär att företagare som har kalenderår som bokföringsår inte kommer att kunna utnyttja årsbokslutsbestämmelserna vid 1980 års taxering, avseende inkomståret 1979. Han anser därför att den i bokföringslagen föreslagna gränsen för skyldighet att upprätta årsbokslut bör genomföras så, att den blir tillämplig vid 1980 års taxering även för sådana företagare.

I likhet med lagutskottet anser skatteutskottet att man så långt möjligt bör undvika tröskeleffekter i samband med övergången till nya bestämmelser i bokföringslagen. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen 1978/79:65. Detta föranleder ett tillägg till övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i bokföringslagen.

Vad slutligen angår det i motionen 1977/78:964 av Karl-Eric Norrby och Bertil Jonasson framförda yrkandet om att vissa jordbrukare skall vara berättigade att behålla kontantprincipen i inkomstslaget jordbruksfastighet vidhåller utskottet sin tidigare uttalade uppfattning att det av principiella och praktiska skäl är olämpligt att ha två skilda system för redovisning av inkomst av jordbruksfastighet. Utskottet avstyrker därför bifall till denna motion.

Mot de delar av propositionen som utskottet inte tagit upp till särskild behandling har utskottet inte funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer

1. beträffande *gräns för skyldighet att upprätta årsbokslut enligt jordbruksbokföringslagen* att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:44 samt med avslag på motionen 1978/79:54 yrkandet 1 och motionen 1978/79:160 yrkandet 1 antar det i propositionen intagna förslaget till jordbruksbokföringslag;
2. beträffande *gräns för skyldighet att upprätta årsbokslut enligt bokföringslagen*
   att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1978/79:54 yrkandet 2 antar den i propositionen föreslagna lydelsen av 1 § bokföringslagen (1976:125);
3. beträffande *ikraftträdandet av lagen om ändring i bokföringslagen*
   att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:65 och med anledning av propositionen antar de delar av det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i bokföringslagen (1976:125) som icke behandlats under 2 ovan med den ändringen att övergångsbestämmelserna erhåller följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

Föreslagen lydelse	*Utskottets förslag*
Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.	Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. *Bestämmelserna i 11 och 13–21 §§ behöver ej tillämpas år 1979 av näringsidkare i vars verksamhet kalenderåret är räkenskapsår och bruttoomsättningssumman för räkenskapsåret 1979 understiger ett gränsbelopp som motsvarar 20 gånger det enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret.*

4. att riksdagen antar
   a. det här ovan s. 11 angivna förslaget till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)
   b. det i propositionen intagna förslaget till lag om ändring i förordningen (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen;

5. beträffande *kontantmässig redovisning i inkomstslaget jordbruksfastighet*
att riksdagen avslår motionen 1977/78:964.

Stockholm den 6 mars 1979

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), andre vice talmannen Tage Magnusson (m), Alvar Andersson (c), Valter Kristenson (s), Stig Josefson* (c), Nils Hörberg (fp), Rune Carlstein (s), Tage Sundkvist (c), Olle Westberg i Hofors* (s), Kurt Söderström (m), Hagar Normark (s), Margit Odelsparr* (c), Wilhelm Gustafsson (fp), Eric Marcusson (s) och Catarina Rönnung* (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Rune Carlstein, Olle Westberg i Hofors, Hagar Normark, Eric Marcusson och Catarina Rönnung (alla s) har avgivit följande två reservationer till betänkandet

1. *Gräns för skyldighet att upprätta årsbokslut enligt jordbruksbokföringslagen*

Reservanterna anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Gränsen för" och slutar med "yrkandet 1" bort ha följande lydelse:

Gränsen för skyldighet att upprätta årsbokslut kommer vid ett bifall till propositionens förslag och med nuvarande basbelopp om 13 100 kr. att uppgå till 262 000 kr. Ett bifall till yrkandet i motionen 1978/79:54 skulle innebära att gränsen sattes vid 327 500 kr., medan gränsen enligt förslaget i motionen 1978/79:160 skulle ligga på 131 000 kr. Av dessa tre gränsvärden anser utskottet sig böra välja det sistnämnda.

Den ursprungliga undantagsregeln i bokföringslagen om att företag med en bruttoomsättningssumma understigande 200 000 kr. skulle vara undantagna från skyldighet att upprätta årsbokslut tillkom vid riksdagsbehandlingen av propositionen med förslag till ny bokföringslag och saknade motsvarighet i propositionen. Lagutskottet uttalade i sitt av riksdagen godkända betänkande med anledning av propositionen den meningen, att några generella undantag från bokföringsskyldigheten inte var motiverade men att det kunde vara befogat med vissa lättnader när det gällde reglerna om den löpande

bokföringen och årsbokslut.

Syftet med undantagsregeln är således att undanta de rena småföretagen från skyldighet att upprätta årsbokslut. Med denna utgångspunkt är enligt utskottets uppfattning den i propositionen föreslagna undantagsregeln för vidsträckt. Utskottet vill erinra om att gränsvärdet i vissa fall skall kunna överskridas utan att detta medför skyldighet att upprätta årsbokslut och att vissa poster som ligger utanför räkenskaperna men som skall behandlas som intäkter i skattehänseende – exempelvis värdet av bostadsförmån och av bilförmån – inte omfattas av bruttoomsättningssumman och alltså inte kommer att påverka skyldigheten att upprätta årsbokslut. Enligt utskottets mening finns det, särskilt mot bakgrund av att gränsvärdet anknutits till basbeloppet, anledning att i inledningsskedet gå fram med viss försiktighet när det gäller att medge undantag från årsbokslutsreglerna i jordbruksbokföringslagen. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till yrkandet 1 i motionen 160. Utskottet avstyrker således bifall till motionen 1978/79:54 yrkandena 1 och 2.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:44 samt med bifall till motionen 1978/79:160 yrkandet 1 och med avslag på motionen 1978/79:54 yrkandet 1 beslutar att gränsen för befrielse från skyldighet att upprätta årsbokslut enligt jordbruksbokföringslagen sätts vid 10 basbelopp och att riksdagen med anledning härav antar det i propositionen intagna förslaget till jordbruksbokföringslag med den ändringen att 1 § erhåller följande såsom reservanternas förslag betecknade lydelse:

Föreslagen lydelse	*Reservanternas förslag*
1 §	
Enskild person – – – – – – brukar jordbruksfastighet.	
Bestämmelserna i 9–15 §§ behöver ej tillämpas av näringsidkare i vars verksamhet den årliga bruttoomsättningssumman normalt understiger ett gränsbelopp som motsvarar *20* gånger det enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret.	Bestämmelserna i 9–15 §§ behöver ej tillämpas av näringsidkare i vars verksamhet den årliga bruttoomsättningsumman normalt understiger ett gränsbelopp som motsvarar *10* gånger det enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret.
Skyldigheten att – – – – – – – – – – bokföringslagen (1976:125).	

2. *Ikraftträdandet av lagen om ändring i bokföringslagen*

Reservanterna anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "I likhet" och slutar med "i bokföringslagen" bort ha följande lydelse:

De skäl som motionären framfört för att tidigarelägga ikraftträdandet finner utskottet inte bärande. Tröskeleffekter kommer att inträda vare sig man bifaller motionärens förslag eller ej. Enligt utskottets mening bör man inte utan mycket tungt vägande skäl bereda enbart dem särskilda förmåner vilkas räkenskapsår avslutas vid kalenderårsskiftet. Några sådana skäl har motionären inte åberopat och har inte heller utskottet kunnat finna

dels att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1978/79:65 antar de delar av det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i bokföringslagen (1976:125) som icke behandlats under 2 i utskottets hemställan.

Lagutskottets yttrande *Bilaga*

1978/79:2 y

över propositionen 1978/79:44 med förslag till en ny jordbruksbokföringslag, m. m. jämte motioner

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har berett lagutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen 1978/79:44 med förslag till en ny jordbruksbokföringslag, m. m. jämte motioner. Med anledning av propositionen har väckts tre motioner, nämligen 1978/79:54 av Johan Olsson m. fl. (c), 1978/79:65 av Rune Torwald (c) och 1978/79:160 av Erik Wärnberg m. fl. (s).

I propositionen läggs fram förslag till en ny jordbruksbokföringslag. Lagen är avsedd för enskild person som driver jordbruk eller skogsbruk, dvs. samma kategorier näringsidkare som omfattas av den nu gällande jordbruksbokföringslagen. Redovisningen enligt jordbruksbokföringslagen är avsedd att tjäna som underlag för taxeringen. Detta har påverkat utformningen av åtskilliga bestämmelser. I övrigt är regelsystemet i huvudsak uppbyggt enligt samma mönster som i den nya bokföringslagen. Det innebär att lagen ger utförliga bestämmelser om både löpande bokföring och årsbokslut. Bestämmelserna om årsbokslut behöver dock inte tillämpas om den årliga bruttoomsättningssumman normalt understiger 20 basbelopp.

Vidare framläggs förslag till vissa ändringar i bokföringslagen. Bl. a. föreslås att den nuvarande regeln om undantag från skyldigheten att upprätta årsbokslut ersätts med en bestämmelse motsvarande den ovannämnda undantagsregeln i förslaget till jordbruksbokföringslag.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.

I propositionen föreslås också vissa lagändringar på det skatterättsliga området.

I det följande behandlar utskottet förslagen till jordbruksbokföringslag och till ändringar i bokföringslagen jämte de med anledning av propositionen väckta motionsyrkandena med undantag för yrkandet 3 i motionen 54 och yrkandet 2 i motionen 160. Motionen 54 såvitt avser yrkandet 3 har av skatteutskottet överlämnats till lagutskottet och kommer att behandlas i annat sammanhang.

Den 1 januari 1977 trädde en ny bokföringslag i kraft som ersatte tidigare gällande lag från 1929. Den nya lagen skall i princip tillämpas av alla näringsidkare. Enligt ett uttryckligt stadgande undantas emellertid bl. a. enskild person som driver jordbruk eller skogsbruk från bokföringslagens tillämpningsområde. Sådan näringsidkare omfattas i stället av jordbruksbokföringslagen från 1951 som i stor utsträckning bygger på vad som gällde enligt 1929 års bokföringslag.

Till skillnad från den redovisningsskyldighet som följer av den allmänna bokföringslagen medför redovisningsskyldighet enligt jordbruksbokföringslagen inte några civilrättsliga verkningar. De strängare krav i olika hänseenden för bokföringsskyldiga, varom finns bestämmelser i bl. a. köplagen, kommissionslagen och konkurslagen, gäller således inte jordbruksbokföringsskyldiga. En annan skillnad mellan de båda bokföringslagarna är att jordbruksbokföringslagen i första hand skall tillgodose taxeringsmässiga behov, medan bokföringslagens bestämmelser utformats med hänsyn också till bl. a. de anställdas och fordringsägarnas intresse.

I likhet med departementschefen anser utskottet att den nuvarande jordbruksbokföringslagen är föråldrad. Behov finns därför av ett modernare system för redovisningsskyldigheten inom jord- och skogsbruksnäringarna. Utskottet delar vidare uppfattningen att ett sådant system i första hand bör tillgodose de krav som kan uppställas från taxeringssynpunkt. Såsom för närvarande gäller bör redovisningsskyldighet för jord- och skogsbruk inte medföra civilrättsliga verkningar.

En modernisering av jordbruksbokföringen kan komma till stånd antingen genom att jordbrukarna förs in under bokföringslagens regelsystem eller genom att, såsom föreslagits i propositionen, deras redovisningsskyldighet regleras i särskild lag. Under remissbehandlingen av det till grund för propositionen liggande utredningsförslaget har åsikterna om vilken teknik som bör användas gått starkt isär. Skäl kan anföras för båda lösningarna. Enligt utskottets mening får emellertid de i propositionen (s. 32) åberopade omständigheterna för ett bibehållande av en särskild jordbruksbokföringslag anses väga tyngst. Med hänsyn härtill godtar utskottet att bestämmelserna tas upp i en särskild författning.

I likhet med bokföringslagen innehåller förslaget till jordbruksbokföringslag regler om både löpande bokföring och årsbokslut. Från skyldigheten att upprätta årsbokslut undantas enligt bokföringslagen enskild näringsidkare som driver sin verksamhet utan biträde av flera än två årsanställda personer och i vars rörelse den årliga bruttoomsättningssumman understiger 200 000 kr. (1 § sista stycket). I propositionen föreslås att reglerna om årsbokslut i jordbruksbokföringslagen inte skall behöva tillämpas av näringsidkare i vars verksamhet den årliga bruttoomsättningssumman normalt understiger ett gränsbelopp som motsvarar 20 gånger basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret. Vidare föreslås att undantagsregeln i 1 § sista stycket bokföringslagen ersätts med en motsvarande bestämmelse.

I motionen 54 yrkas att gränsen för befrielse från skyldigheten att upprätta årsbokslut för jordbrukare sätts vid 25 basbelopp (yrkandet 1) och att bokföringslagen ändras så att samma gränsbelopp kommer att gälla vid tillämpningen av reglerna om årsbokslut som enligt jordbruksbokföringslagen (yrkandet 2). Till stöd för yrkandena framhåller motionärerna att det finns starka skäl som talar för att man inte i onödan försvårar för jordbrukarna när det gäller de ekonomiska rutinerna. Motionärerna förordar att gränsen

sätts till 25 basbelopp i enlighet med vad som föreslagits i LRF:s remissyttrande. Genom en sådan avgränsning skulle flertalet familjejordbruk slippa att upprätta årsbokslut och även i fortsättningen kunna i huvudsak klara sin bokföring själva.

En motsatt ståndpunkt hävdas i motionen 160. Motionärerna anser att den i propositionen föreslagna undantagsregeln är för långtgående och yrkar (yrkandet 1) att gränsbeloppet i jordbruksbokföringslagen bestäms till 10 basbelopp.

Utskottet vill erinra om att den nuvarande undantagsregeln i bokföringslagen tillkom vid riksdagsbehandlingen av propositionen 1975:104 med förslag till ny bokföringslag m. m. och saknade motsvarighet i propositionen. Med anledning av propositionen hade väckts flera motioner som syftade till att enskilda näringsidkare, som drev mindre rörelser, helt skulle undantas från bokföringsskyldighet, bl. a. en motion vari föreslogs att gränsen för bokföringsskyldighet skulle dras vid företag med högst två helårsanställda och med en omslutning på högst 20 gånger basbeloppet. I sitt av riksdagen godkända betänkande med anledning av propositionen (LU 1975/76:15) fann sig lagutskottet inte kunna förorda några generella undantag från bokföringsskyldigheten. Utskottet ansåg det däremot befogat att beträffande småföretagarna tillstyrka vissa lättnader när det gällde reglerna om den löpande bokföringen och årsbokslut. Beträffande skyldigheten att upprätta årsbokslut ansåg utskottet att en undantagslös regel skulle komma att innebära en väsentligt ökad börda för småföretagen. De skulle också i stor utsträckning komma att bli tvungna att anlita hjälp av bokföringsbyråer för att kunna upprätta årsbokslut. Enligt utskottet skulle detta komma att medföra en kostnadsökning för de mindre näringsidkarna. Dessutom ansåg utskottet att det inte torde finnas lämpliga bokföringsbyråer i erforderlig utsträckning. Utskottet föreslog därför att från reglerna om årsbokslut borde undantas enskilda näringsidkare som drev sin verksamhet utan biträde av flera än två årsanställda personer och i vars rörelse bruttoomsättningssumman understeg 200 000 kr.

Frågan om undantagsregelns tillämpningsområde blev åter föremål för överväganden i samband med att riksdagen hösten 1976 förelades förslag till vissa smärre ändringar i bokföringslagen (prop. 1976/77:18, LU 1976/77:12). Under remissbehandlingen av de förslag som låg till grund för propositionen hade förordats att omsättningsgränsen i undantagsregeln skulle anknytas till basbeloppet. Med anledning härav framhöll departementschefen i propositionen att regeln införts sedan riksdagen ingående hade prövat frågan om hur man skulle tillgodose de mindre företagens önskemål om lättnader i bokföringsskyldigheten. Departementschefen var emellertid beredd att, om de praktiska erfarenheterna av lagens tillämpning så motiverade, återkomma med förslag om en modifiering av undantagsregeln.

Vid 1977/78 års riksmöte väcktes en motion vari yrkades att gränsen för undantagsregelns tillämpningsområde skulle bestämmas till 20 gånger

basbeloppet. I sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1977/78:16 ansåg lagutskottet – på grund av närmare redovisade skäl – att ett slutligt ställningstagande till den fråga som tagits upp i motionen borde anstå. Med hänsyn till vad som uttalats i propositionen 1976/77:18 utgick utskottet från att regeringen med uppmärksamhet följde utvecklingen på området och tog de initiativ som erfarenheterna kunde föranleda. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen var inte påkallad.

De skäl som vid riksdagsbehandlingen av bokföringslagen våren 1976 åberopades för att de mindre näringsidkarna bör vara befriade från skyldigheten att upprätta årsbokslut är enligt utskottets mening alltjämt bärkraftiga. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning att även i jordbruksbokföringslagen bör tas in en undantagsregel. I likhet med vad som gäller enligt bokföringslagen bör undantagsregeln anknyta till bruttoomsättningen i rörelsen.

Vad härefter gäller frågan om vid vilket gränsvärde befrielse från skyldighet att upprätta årsbokslut skall inträda enligt såväl bokföringslagen som jordbruksbokföringslagen vill utskottet erinra om att sedan bokföringslagen antogs av riksdagen i mars 1976 har penningvärdet fallit i inte obetydlig utsträckning. Basbeloppet för mars 1976 uppgick sålunda till 9 700 kr. och utgör för januari 1979 13 100 kr. Åtskilliga näringsidkare vilka tidigare legat under 200 000-kronorsgränsen har otvivelaktigt enbart på grund av penningvärdets fall fått en ökning av omsättningen till 200 000 kr. eller mer och därigenom orsakats en mer omfattande redovisningsskyldighet. Enligt utskottets mening visar utvecklingen att en anknytning av gränsvärdet till basbeloppet är motiverad. Den föreslagna gränsen, 20 gånger basbeloppet, finner utskottet väl avvägd. Utskottet har ingen erinran mot att anknytningen av undantagsregeln i bokföringslagen till antalet årsanställda slopas.

I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet således propositionen i nu aktuell del och avstyrker bifall till motionen 160 (yrkandet 1) samt motionen 54 (yrkandena 1 och 2).

Ovan behandlade spörsmål har nära anknytning till den fråga som tagits upp i motionen 65. Som inledningsvis berörts skall enligt propositionen ändringarna i bokföringslagen träda i kraft den 1 januari 1980. I motionen framhålls att förslaget till ikraftträdandetidpunkt medför att de nya bestämmelserna ej kan utnyttjas vid 1980 års taxering av de företagare som har kalenderåret som bokföringsår. Enligt motionären kommer därigenom förhållandevis många företagare att bli tvingade att upprätta årsbokslut för inkomståret 1979, medan de på grund av lagändringen befrias från kravet på årsbokslut för efterföljande år. I motionen yrkas att de i propositionen föreslagna reglerna skall tillämpas fr. o. m. 1980 års taxering för näringsidkare med kalenderår som bokföringsår.

Som motionären framhåller uppstår en tröskeleffekt för åtskilliga näringsidkare genom att de nya reglerna i bokföringslagen får tillämpas först för

inkomståret 1980. Skäl talar för att en sådan effekt bör undvikas. Enligt utskottets mening bör därför den nya regeln om gränsvärdet för bruttoomsättningen få tillämpas redan 1979 av de bokföringsskyldiga som har kalenderåret som räkenskapsår. För denna grupp bokföringsskyldiga är det vidare motiverat att slopa den nuvarande anknytningen till antalet årsanställda. Däremot anser utskottet att övervägande skäl talar för att den nya bestämmelsen om att rent tillfälliga bruttoomsättningsökningar inte skall medföra skyldighet att upprätta årsbokslut skall tillämpas först 1980. Genom den förordade ordningen får även näringsidkare vars bruttoomsättning för verksamhetsåret 1979 ligger mellan 200 000 kr. och 20 gånger basbeloppet befrielse från skyldighet att upprätta årsbokslut. Utskottet föreslår således att riksdagen med anledning av motionen 65 antar följande övergångsbestämmelse till lagen om ändring i bokföringslagen: Bestämmelserna i 11 och 13–21 §§ behöver ej tillämpas år 1979 av näringsidkare i vars verksamhet kalenderåret är räkenskapsår och bruttoomsättningssumman för räkenskapsåret 1979 understiger ett gränsbelopp som motsvarar 20 gånger det enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av räkenskapsåret.

Utöver det anförda föranleder propositionen och motionerna inte några uttalanden från lagutskottet sida.

Stockholm den 13 februari 1979

På lagutskottets vägnar
LENNART ANDERSSON

Närvarande: Ivan Svanström (c)*, Lennart Andersson (s), Stig Olsson (s), Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Arne Andersson i Gamleby (s), Sonja Fredgardh (c), Åke Gillström (s)*, Bo Siegbahn (m), Ingemar Konradsson (s), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Anne-Marie Gustafsson (c), Margot Håkansson (fp)* och Olle Aulin (m).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.

Avvikande mening

av Lennart Andersson, Stig Olsson, Elvy Nilsson, Arne Andersson i Gamleby, Åke Gillström, Ingemar Konradsson och Owe Andréasson (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med orden "Utskottet vill" och slutar på s. 4 med orden "och 2)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att den nuvarande undantagsregeln tillkom vid riksdagsbehandlingen av propositionen 1975:104 med förslag till ny bokföringslag och saknade motsvarighet i propositionen. Mot lagutskottets ställningstagande i denna fråga (se LU 1975/76:15) reserverade sig de socialdemokratiska ledamöterna som ansåg att ingen grupp av de bokföringsskyldiga borde undantas från tillämpningen av bestämmelserna om årsbokslut. Utskottsminoriteten pekade bl. a. på att undantagsregeln inte skulle medföra några egentliga lättnader för småföretagarna samt framhöll den stora betydelse en tillförlitlig resultatredovisning har från skattesynpunkt.

De skäl som anfördes i reservationen till lagutskottets betänkande angående bokföringslagen gör sig enligt utskottets mening fortfarande gällande. Med hänsyn till att enligt bokföringslagen småföretagarna befriats från skyldigheten att upprätta årsbokslut vill utskottet emellertid inte motsätta sig att en undantagsregel också förs in i jordbruksbokföringslagen.

Vad gäller den närmare utformningen av förslagen till undantagsregel i jordbruksbokföringslagen och till ändring i bokföringslagen konstaterar utskottet att propositionen i tre olika avseenden skiljer sig från vad som f. n. gäller. För det första slopas kravet att näringsidkaren inte får ha mer än två årsanställda. För det andra föreslås att skyldighet att upprätta årsbokslut endast skall inträda när en bruttoomsättningsökning inte är av tillfällig natur. Slutligen utvidgas tillämpningsområdet också på det sättet att gränsen för bruttoomsättningen höjs från 200 000 kr. till 20 basbelopp, dvs. 262 000 kr. med basbeloppet för januari 1979.

Utskottet har ingen erinran mot att tillfälliga bruttoomsättningsökningar inte skall behöva medföra skyldighet att upprätta årsbokslut eller mot att anknytningen till antalet anställda slopas. Utskottet vill dock i anslutning härtill understryka att den nya regeln självfallet måste tillämpas restriktivt och att det endast vid enstaka rent tillfälliga inkomstökningar kan bli fråga om att efterge kravet på årsbokslut. Att jämte den nu berörda liberaliseringen också medge att värdegränsen för bruttoomsättningen höjs skulle, som framhålls i motionen 160, innebära att undantagsregeln ges ett alltför vidsträckt tillämpningsområde. Utskottet delar därför den i motionen 160 framförda uppfattningen att rätten till befrielse från skyldighet att upprätta årsbokslut bör förbehållas näringsidkare vars bruttoomsättning understiger

10 basbelopp. Utskottet tillstyrker således bifall till motionen 160 (yrkandet 1). En motsvarande ändring bör ske i förslaget till ändring av bokföringslagen. Ställningstagandet innebär att utskottet avstyrker bifall till motionen 54 (yrkandena 1 och 2).

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 4 med orden "Som motionären" och slutar på s. 5 med orden "av räkenskapsåret" bort ha följande lydelse:

Som motionären framhåller innebär propositionens förslag onekligen att en viss tröskeleffekt kommer att inträda. Utskottet vill emellertid framhålla att även ett tidigareläggande av ikraftträdandetidpunkten i enlighet med motionärens förslag kommer att medföra tröskeleffekter, nämligen för dem som inte har kalenderåret som räkenskapsår. Rättviseskäl talar för att några särskilda förmåner inte bör ges till dem vars räkenskapsår avslutas vid kalenderårsskiftet. Inte heller i övrigt finns det några omständigheter som talar för den av motionären förordade ordningen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 65.